

AZ ISMERETELMÉLETI MEGGYŐZŐDÉSEK ÉS A TANULMÁNYI EREDMÉNY ÖSSZEFÜGGÉSEI 7. ÉVFOLYAMON

Barassevich Tamás

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: ismeretelméleti meggyőződések, tanulás affektív alapjai, iskolai eredményesség

Az utóbbi évtizedekben a neveléstudomány érdeklődésének homlokterébe kerültek a személyes ismeretelméleti meggyőződések mint a megismerő folyamatok meghatározó tényezői (De Corte, 2001). A meggyőződések meghatározása nem problémamentes (Andrews és mtsai, 2008; Bromme, Kienhues és Stahl, 2007) és mérőeljárásaik is vitatottak (Moschner és mtsai, 2007). Ugyanakkor általánosan elfogadott, hogy több, egymással összekapcsolódó szinten rendeződnek, s fejlettségük alapvető hatást gyakorol a tanulási eredményesség számos aspektusára: a tudományos fogalmak elsajátítására (Vosniadou, 2001), a problémamegoldásra (Bromme, Pieschl és Stahl, 2010), a kritikai gondolkodásra (Kuhn, 1999, 2008) és az önszabályozás fejlődésére (Muis, 2007).

Hetedik osztályos tanulókkal (N=77) végzett kutatásunkban azt vizsgáltuk, milyen összefüggést mutatnak a tanulók ismeretelméleti meggyőződései tanulmányi eredményeikkel (osztályzataikkal), amelyre vonatkozóan a fenti nemzetközi kutatások implikációit tartottuk irányadónak. Elméleti előfeltevésként a meggyőződések egy szűk meghatározását fogadtuk el, ami azokat szubjektív propozicionális tudáselemeknek tekinti (vö. Andrews és mtsai, 2008; Csikos, 2007). Ennek megfelelően a mérésben egy nemzetközileg széles körben alkalmazott, ám gyakori kritikával illetett Likert-skálás kérdőív magyar adaptációját alkalmaztuk. A kérdőív jó megbízhatóságú (Cronbach- $\alpha=0,79$), azonban az elméleti alskálákat a faktoranalízis nem igazolta, valamint néhány item nem a teljes eszközzel összhangban működött, ezért ezeket az elemzésből kizártuk ($\alpha=0,86$).

Az eredmények alapján az osztályzatok által leképezett tanulmányi teljesítmény (1) a könnyű tanulásra ($r=0,25$; $p<0,05$ – $r=0,36$; $p<0,01$), (2) a reflexió fontosságára ($r=0,26$; $p<0,05$ – $r=0,54$; $p<0,01$), (3) a képességek veleszületettségére ($r=0,26$; $p<0,05$) és (4) az autoritás (tanár, szöveg) tiszteletére ($r=0,25$; $p<0,05$ – $r=0,42$; $p<0,01$) vonatkozó meggyőződésekkel áll összefüggésben. Ez utóbbi meggyőződéstípus kapcsolata különösen a természetismeret tárgy esetében szembetűnő, hiszen az egyetlen más tartalmú meggyőződéssel sem korrelál. Az iskola iránti attitűd és a megszerezni kívánt legmagasabb iskolai végzettség az autoritás megkérdőjelezésére irányuló meggyőződésekkel áll szignifikáns kapcsolatban ($r=0,27-0,33$, $p<0,01$).

Az eredmények arra utalnak, hogy ebben az életkorban – különösen a természettudományok területén – az ismeretek forrásának megkérdőjelezését gátló meggyőződések segítik az ismeretsajátítást, valamint arra is, hogy az iskolai értékelés ismeretközpontú és nem ismeri el az adaptív tudás és az önszabályozást kialakító gondolkodási képességek és az azok affektív alapjául szolgáló meggyőződések fontosságát. E következtetések összhangban állnak a hazai és a nemzetközi szakirodalom eredményeivel.

A kutatás az OTKA 81538 sz. projekt támogatásával valósult meg.